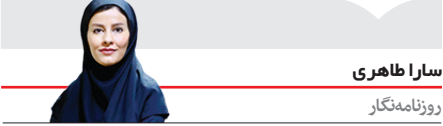

چرا برخی گروه‌های قدرت در تحلیل دانشگاه آزاد و وزارت علوم معیارهای دوگانه دارند؟

سیاست یک بام و دو هوا درباره اعضای هیات‌علمی

سارا طاهری

روزنامه‌نگار

روزهای پایانی سال گذشته بود که دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی طی بخشنامه‌ای «شیوه‌نامه همکاری اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی نوع (الف) و (ب)» را به روسای دانشگاه آزاد اسلامی استان‌ها ابلاغ کرد؛ اتفاقی که درجریان روند معمول دانشگاه، برای محور قراردادن عدالت در فعالیت‌های حوزه اساتید دانشگاه امری ضروری به‌نظر می‌رسید. البته این اتفاق مثبت در دانشگاه به‌مانند برخی تغییرات مهم دیگر چندسال اخیر مورد همه‌های مختلفی قرار گرفت.

در یکی از آخرین واکنش‌های رسانه‌ای، یکی از پایگاه‌های خبری کشور اقدام به انتشار گزارشی درخصوص اجرای طرح الف و ب پرداخته است که اطلاعات بیان‌شده در این گزارش چندان کامل به‌نظر نمی‌رسد. سایت خبرآنلاین در گزارشی با عنوان «ماجرای یک بخشنامه پرحاشیه در دانشگاه آزاد/

هیات علمی به‌مثابه کارمند؟» عنوان کرد این بخشنامه قصد دارد گروه زیادی از استادان قدیمی را محترمانه برکنار کند یا حقوق چندان‌ی به آنها پرداخت نکند.

وجود برخی سوالات، شبهات و ابهامات برای اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی موجب شده تا بازار حرف‌های نه‌چندان دقیق و نامصحیح پیرامون تصمیمات دانشگاه درخصوص اساتید حسابی داغ شود و بستر جریان‌سازی‌های خلاف واقع جریان افتاد، درحالی که یک‌بار مطالعه بخشنامه دانشگاه آزاد بسیاری از نکات مطرح‌شده در گزارش مذکور را پاسخ خواهد داد.

۱۱۱

۱۱۱ عدالت؛ منطق اجرای بخشنامه الف و ب

اگر کمی ریشه‌ای وضعیت اساتید در بهره‌مندی پروژه‌ها، پایان نامه‌ها و رساله‌های دکتری درطول سال‌های متمادی موردبررسی قرار گیرد، بدون شک نتیجه موبید یک گزاره کوتاه اما پرمفهوم است؛ بی‌دالتی! وجود برخی رانت‌ها و رابطه‌ها باعث ایجاد پدیده‌های عجیب در دانشگاه آزاد شده بود. یک استاد در یک‌سال تا ۵۸ رساله دکتری را راهنمایی می‌کرده یا با سوءاستفاده از فضای غیرشفاف ارائه پروژه‌ها در طرح‌های مختلف فعالیت پژوهشی می‌کرد. پس از ایجاد سامانه پژوهشیار در راستای مدیریت و شفافیت هرچه بهتر پروژه‌های پژوهشی، طرح الف و ب بدون شک یکی از مهم‌ترین اتفاقات دوره جدید دانشگاه آزاد در راستای تحقق عدالت میان اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی بوده است. حالا هم عملکرد اساتید بیش از گذشته موردتوجه قرار گرفته و هم اساتیدی که بیشتر درجریان روند دانشگاه مشارکت داشته باشند، طبیعتا از حقوق بیشتری هم بهره‌مند می‌شوند.

۱۱۱ تقسیم‌بندی اساتید

موجب افزایش حقوق‌شان بود یا کاهش؟

یکی دیگر از ریشه‌های صدور بخشنامه الف و ب، توجه به وضعیت معیشتی اساتید دغدغه‌مند و فعال دانشگاه آزاد بود؛ تقسیم‌بندی‌ای که باعث شد با شناسایی اساتیدی که مایل به حضور موثر در دانشگاه آزاد بودند، حقوق آنها را نزدیک به ۵۰ درصد بهبود بخشد. درکنار این عدد باید رقم افزایش ۲۵ درصدی سالیانه حقوق و دستمزد را هم اضافه کرد، این درحالی است که اساتید گروه دوم یعنی نوع ب هیچ کاهشی در حقوق‌شان نداشتند و ادعاهایی از این دست به‌طور قاطع درست نیست. نباید فراموش کرد اساسا انتخاب نوع همکاری در اختیار خود استاد است. بسیاری از استادان گمان می‌کردند «مجبور» هستند نوع الف یا ب را انتخاب کنند؛ اما روال کار به‌گونه‌ای دیگر است. براساس این بخشنامه اعضای هیات علمی با اختیار کامل و باتوجه به فعالیت‌های جانبی با تمایل حضور حداکثری در دانشگاه، شیوه همکاری خود با دانشگاه را انتخاب می‌کنند. درواقع برخلاف بسیاری از جوسازی‌ها هیچ اجباری از طرف رئیس استان یا واحد دانشگاهی

۱۱۱ نیمکت خبر

پیشنهاد افزایش ۴ وام دانشجویی برای مهر ۱۴۰۰

ناصر مطیعی در گفت‌وگو با مهر، با اشاره به افزایش وام‌های دانشجویی در سال تحصیلی جدید، گفت: «پیشنهاد افزایش ۴ وام تحصیلی، شهریه، ودیعه مسکن و ضروری به هیات‌امانی صندوق رفاه دانشجویان وزارت علوم ارائه شده است.
وی ادامه داد: «جلسه هیات‌امانی صندوق رفاه دانشجویان وزارت علوم مردادماه سال جاری برگزار می‌شود و درصورت تصویب هیات‌امنا، ۴ وام مذکور برای سال تحصیلی مهرماه ۱۴۰۰ افزایش خواهند داشت. البته با توجه به اینکه جلسه هیأت‌امنا هنوز تشکیل نشده است نمی‌توان گفت که به چه میزانی وام‌ها افزایش خواهند داشت.
مطیعی درباره اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پرداخت وام‌های نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ گفت: «برای نیمسال دوم سال تحصیلی حدود ۲۰۰ میلیاردتومان اعتبار درنظر گرفته شده و این اعتبار برای پنج نوع وام تحصیلی، شهریه، ودیعه مسکن، ویژه دکتری و وام ضروری خواهد بود و اگر نیاز باشد درصدی هم مجدد پیش‌بینی می‌شود.»

برای آنها وجود ندارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد حدود ۹۰ درصد اساتید، حضور مستمر یا همان نوع الف را برای ادامه همکاری با دانشگاه انتخاب کرده‌اند. حتی امکان تغییر نوع همکاری به‌صورت سالیانه در این بخشنامه دیده شده و بازگشت اعضای علمی گروه ب به گروه الف در بازه یک‌ساله اتفاق می‌افتد.

۱۱۱ بخشنامه الف و ب تأثیری در موظفی اساتید دارد؟

پاسخ به این سوال هم منفی است. نظام‌مند شدن ساعات موظفی اعضای هیات علمی یکی از مهم‌ترین مزیت‌هایی

مرتبه	موظفی آموزشی	موظفی پژوهش تحصیلات تکمیلی	موظفی حضور	ساعات مازاد
استاد	۱۰ ساعت	۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد ۶ واحد یا معادل دستورالعمل‌های ابلاغی	۱۴ ساعت یا معادل آن مطابق ابلاغی	حداکثر ۲۴ ساعت حق‌التدریس یا معادل آن حق‌التحقیق به‌شروط تکمیل ساعات موظفی آموزشی و پژوهشی
دانشیار	۱۲ ساعت	۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد ۶ واحد یا معادل دستورالعمل‌های ابلاغی	۱۲ ساعت یا معادل آن مطابق ابلاغی	حداکثر ۲۴ ساعت حق‌التدریس یا معادل آن حق‌التحقیق به‌شروط تکمیل ساعات موظفی آموزشی و پژوهشی
استادیار	۱۳ ساعت	۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد ۶ واحد یا معادل دستورالعمل‌های ابلاغی	۱۱ ساعت یا معادل آن مطابق ابلاغی	حداکثر ۲۴ ساعت حق‌التدریس یا معادل آن حق‌التحقیق به‌شروط تکمیل ساعات موظفی آموزشی و پژوهشی
مربی	۱۶ ساعت	۲ پایان‌نامه کارشناسی ارشد ۶ واحد یا معادل دستورالعمل‌های ابلاغی	۱۶ ساعت یا معادل آن مطابق ابلاغی	حداکثر ۲۴ ساعت حق‌التدریس یا معادل آن حق‌التحقیق به‌شروط تکمیل ساعات موظفی آموزشی و پژوهشی

است که شاید کمتر به آن توجه شده است. درواقع اعضای هیات علمی تمام‌وقت در گذشته ۲۲ ساعت موظفی داشتند. در این بخشنامه هم ۳۲ ساعت موظفی تدریس را دارند، اما بخشی از این ۳۲ ساعت برای اساتید فعال در حوزه پژوهش و فناوری کاهش یافته و معادل‌سازی شده است. اگر بخواهیم روشن‌تر بگوییم، در بخشنامه جدید موظفی حضور اعضای هیات علمی به‌صورت شفاف و روشن مشخص شده که باتوجه به مرتبه استاد، ساعات حضور و بخش آموزشی او تعیین شده و عضو هیات علمی موظف است علاوه بر تدریس و مباحث آموزشی بخشی از ساعات خود را در دانشگاه حضور داشته باشد. عضو هیات علمی تمام‌وقت نوع (الف) موظف به انجام نظام‌مند ۳۲ ساعت کار علمی یا معادل آن در هفته متناسب با جدول ذیل مشتمل بر: ۱- تدریس، ۲- پژوهش تحصیلات تکمیلی (راهنمایی پایان نامه و رساله دکتری)، و ۳- پژوهش‌های درون و برون سازمانی فعالیت‌های فناورانه، مشاوره، داوری مقاله یا رساله، مشاوره آموزشی و فرهنگی تربیتی دانشجویان، مشارکت در تحصیل درآمدهای غیرشهریه‌ای دانشگاه، مشارکت در شوراهای علمی و آموزشی، انجام امور اجرایی و نظارتی، آموزش‌های کوتاه‌مدت، مدیریت آزمایشگاه و کارگاه یا کلینیک و انجام امور محوله ازسوی دانشگاه است.

عضو هیات علمی تمام‌وقت (ب) موظف به انجام نظام‌مند ۱۶ ساعت کار علمی در هفته مطابق جدول ذیل و مشتمل بر: ۱- تدریس، ۲- پژوهش تحصیلات تکمیلی (راهنمایی پایان نامه و رساله دکتری)، و ۳- پژوهش‌های برون سازمانی، فعالیت‌های فناورانه و مشاوره، داوری مقاله یا رساله، مشاوره فرهنگی تربیتی دانشجویان، مشارکت در تحصیل درآمدهای غیرشهریه‌ای دانشگاه، مشارکت در شوراهای علمی و آموزشی، انجام امور اجرایی و نظارتی، آموزش‌های کوتاه‌مدت، مدیریت آزمایشگاه و کارگاه یا کلینیک و انجام امور محوله ازسوی دانشگاه است.

یکی دیگر از مزیت‌های بخشنامه مذکور افزایش حق مرتبه علمی است؛ موضوعی که مدت‌ها بود اتفاق نیفتاده بود.

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

برخی رسانه‌ها با جوسازی باعث نگرانی اساتید دانشگاه آزاد شدند

توضیحات درستی نداده و آن را به‌درستی برای اساتید تحلیل نکردند، این در حالی است که اصل بخشنامه، موضوع جدیدی نیست که به هیات علمی تحمیل شده باشد. بنابراین نگرانی از این بابت وجود ندارد.»

او در بخش دیگری از سخنان خود تصریح کرد: «در بخشنامه الف و ب تاکید شده که اعضای هیات علمی باید حضور فعال در دانشگاه داشته باشند و در کارهای فناوری، نوآوری و فرهنگی مشارکت داشته باشد و این قاعده‌ای است که باید برای اعضای هیات علمی وجود داشته و در تمامی دانشگاه‌ها نیز به همین صورت است. این موارد موضوعاتی است که به تک‌تک اعضای هیات علمی در همان زمان استخدام، گفته شده که باید حضور فعال در دانشگاه داشته، دانشجویان را راهنمایی کرده و فعالیت پژوهشی و فرهنگی داشته باشند، بنابراین هیچ تحمیل جدید و ویژه‌ای در این بخشنامه وجود ندارد. اما آنچه در بخشنامه مذکور مورد توجه قرار گرفته که پیش از آن وجود نداشت، امتیازدهی به اساتید بوده است. به اساتید گفته شده که می‌توانند در ازای فعالیت پژوهشی، بخشی از فعالیت‌های خود را معادل‌سازی کنند. این بخشنامه موظفی اساتید را کاهش داده و به آنها اجازه می‌دهد موظفی خود را با پایان نامه یا فعالیت‌های فناوری پر کنند.»

نجفی معتقد است: «بیشتر فضای رسانه‌ای است که باعث خراب شدن ذهن افراد شده و شاید هم بد عمل کردن برخی از بخش‌ها که به‌خوبی موضوع را تبیین نکردند و باعث شده تا اساتید نگاه درستی به بخشنامه نداشته باشند و بالطبع این موضوع باعث نگرانی آنها شده است.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان خاطرنشان کرد: «در برخی رسانه‌ها ادعا شده که دانشگاه آزاد اسلامی با این بخشنامه می‌خواهد اعضای هیات علمی خود را محترمانه اخراج کند، این درحالی است که در این بخشنامه صراحتا به موضوع موظفی و امتیاز آنها تاکید شده و اگر اعضای هیات علمی حضور فعال در دانشگاه داشته باشند و فعالیت‌های علمی خود را انجام دهند، هیچ اخراجی‌ای در کار نیست و حتی بعد از یک‌سال می‌تواند تغییر وضعیت دهد و در این بخشنامه بر افزایش حقوق اعضای هیات علمی تاکید شده است. در برخی از رسانه‌ها نیز ادعا شده که حقوق اعضای هیات علمی کاهش یافته و به حد یک کارگر ساده رسیده است، درحالی که در بخشنامه اصلا بحث جریمه عنوان نشده و به‌صراحت عنوان شده که اگر کسی موظفی و ساعت حضور خود را انجام نداد و این گزارش‌ها به تایید استان رسید، در پایان ترم تنها از محل حق مرتبه، کسری برای او درنظر گرفته شود که البته این کار هم باید طی مراحل صورت بگیرد و تنها واحد دانشگاهی نمی‌تواند آن را انجام دهد. بنابراین بعید می‌دانم که واحدی درحال حاضر حقوق اساتید را کاهش داده باشد.»

زمان اعلام نتایج اولیه کنکور مشخص شد

نتایج اولیه آزمون سراسری به‌صورت کارنامه‌تنظیم‌ودر دهه اول مردادماه روی سایت سازمان سنجش آموزش کشور منتشر می‌شود. فهرست اسامی پذیرفته‌شدگان تپایی نیز هفته آخر شهریور اعلام خواهد شد.

براساس اعلام سازمان سنجش آموزش کشور، داوطلبان مجاز به انتخاب‌رشته از نیمه اول مردادماه می‌توانند نسبت به انتخاب‌رشته در آزمون سراسری اقدام کنند. در کنکور ۱۴۰۰ تعداد ۶۶۲ هزار و ۱۱۲ داوطلب زن و تعداد ۴۴۹ هزار و ۷۰۴ داوطلب مرد در آزمون سراسری ۱۴۰۰ ثبت‌نام کرده‌اند که برای آنها با احتساب گروه آزمایشی دوم برخی داوطلبان، تعداد یک میلیون و ۳۶۷ هزار و ۹۳۱ کارت ورود به جلسه صادر شده است. برای این گروه نیز ۱۲۵ هزار و ۱۲۱ کارت صادر شده که ۸۷ هزار و ۲۲۶ کارت برای زنان و ۳۷ هزار و ۷۹۵ کارت برای مردان است. داوطلبان آزمون سراسری ۱۴۰۰ در ۴۱۴ شهرستان و ۳۵۲۲ حوزه امتحانی با رعایت پروتکل‌های بهداشتی آزمون خواهند داد.

دانشگاهی است. به‌عبارت بهتر، باید گفت شاید برخی واحدها نتوانند به هر دلیلی موظفی آموزش استادان را پر کنند. اما برای این مشکل هم چاره‌اندیشی شده و از آنجا‌که نقش آفرینی عضو هیات علمی یک ضرورت به‌شمار می‌رود، مباحث معادل‌سازی در این بخشنامه تعریف شده است. بر این اساس اساتید می‌توانند با فعالیت‌های پژوهشی، فناورانه و فرهنگی بخشی از ساعت موظفی خود را معادل‌سازی کنند. ازطرفی ظرفیت‌های برون‌دانشگاهی و ارتباط با صنعت در حوزه پژوهشی نیز می‌تواند بخشی از ساعت موظفی اعضای هیات علمی را پر کند.

۱۱۱ تقسیم‌بندی اساتید اینجا بد، آنجا خوب!

علی‌رغم اینکه برخی تلاش می‌کنند بخشنامه «الف» و «ب» را به ضرر اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی فارغ از نوع فعالیت‌شان با هر کدام از واحدهای این دانشگاه نشان دهند، اما با مقایسه این بخشنامه با دستورالعمل خدمت اعضای هیات علمی به شیوه تمام‌وقت ویژه دانشگاه‌های دولتی که زیرمجموعه وزارت علوم تلقی می‌شود، می‌توان نتیجه گرفت که نه‌تنها جهت‌دهی این افراد در این زمینه درست نبوده، بلکه حتی این بخشنامه به نفع اعضای هیات علمی به‌ویژه اساتیدی که به‌صورت تمام‌وقت با دانشگاه آزاد همکاری دارند نیز خواهد بود. در آیین‌نامه استخدامی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های دولتی گفته شده که عضو هیات علمی تمام‌وقت ویژه فردی است که به‌طور تمام‌وقت و کامل و ۵۴ ساعت در هفته طبق برنامه تنظیمی دانشگاه، در اختیار دانشگاه بوده و حق انجام کار یا فعالیت انتفاعی خارج از دانشگاه را ندارد. براساس این بخشنامه درصورت احراز انجام کار یا فعالیت انتفاعی خارج از دانشگاه، با تشخیص و تایید هیات‌رئیس‌ه دانشگاه، نسبت‌به خروج او از وضعیت «تمام‌وقت ویژه» اقدام خواهد شد و تمام مزایای پرداختنی قبل از تاریخ احراز، از حقوق و مزایای او کسر می‌شود. درخواست عضو هیات علمی متقاضی خدمت به شیوه «تمام‌وقت ویژه» اعم از رسمی (رسمی آزمایشی و رسمی قطعی پیمانی و پیمانی دائم (موضوع ماده ۱۱ آیین‌نامه استخدامی اعضای هیات علمی) ازطریق مدیر گروه آموزشی پژوهشی به رئیس دانشکده/پژوهشکده حسب مورد برای طرح و بررسی در کمیته ترغیفات دانشگاه ارسال و پس از بررسی در کمیته مذکور، درصورت احراز شرایط تعیین‌شده در ماده «۴» این «دستورالعمل، با تایید کمیته ترغیفات و موافقت رئیس دانشگاه، نسبت‌به صدور حکم خدمت به شیوه تمام‌وقت ویژه» اقدام می‌شود. در این بخشنامه میزان ضرایب «فوق‌العاده جذب» و «فوق‌العاده شغل مخصوص» اعضای هیات علمی «تمام‌وقت ویژه» برابر ضرایب «فوق‌العاده جذب» و «فوق‌العاده شغل» اعضای هیات علمی تمام‌وقت است. اما نکته مهم اینجاست که عضو هیات علمی متقاضی خدمت به شیوه «تمام‌وقت ویژه» برای صدور حکم و بهره‌مندی از مزایای آن در سال جاری، می‌تواند در سه سال گذشته، حداقل «دو پایه استحقاقی سالیانه» یا «امتیاز لازم برای دریافت پایه استحقاقی» سال قبل با تایید کمیته ترغیفات دانشگاه خواهد بود. از نیم‌سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ میزان واحد موظف تدریس عضو هیات علمی آموزشی «تمام‌وقت ویژه» ۲۰ درصد بیشتر از میزان واحد موظف تدریس عضو هیات علمی آموزشی «تمام‌وقت» خواهد بود. رقم کمتر از ۵ درصد به عدد صحیح قبل و ۵ درصد بیشتر به عدد صحیح بالاتر گرد خواهد شد. همچنین اعضای «هیات علمی تمام‌وقت ویژه» همانند اعضای هیات علمی تمام‌وقت در دانشگاه می‌توانند ۸ واحد نظری یا معادل عملی آن در دانشگاه به‌صورت حق التدریس، تدریس کنند. فرآیند گروه‌بندی اساتید در دانشگاه آزاد و دانشگاه‌های دولتی به‌استثنای چند تفاوت، شبیه و نزدیک به هم است. این اتفاق اخیرا در دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم اجرا شد، اما در کمال تعجب حاشیه‌ای از اجرای آن در رسانه‌ها دیده نمی‌شود.

تشکیل کمیته وزارتی برای توسعه رشته‌های علوم پایه

علی خاکی صدیق درباره توجه به رشته‌های علوم پایه و عدم اقبال به این رشته‌ها گفت: «این یک واقعیتی است که در سال‌های اخیر توجه به رشته‌های علوم تجربی بیشتر شده و علوم پایه به‌دلیل مجموعه‌ای از عوامل مغفول مانده است.»

وی افزود: «مجموعه‌ای از سیاست‌ها در کل کشور که آموزش عالی بخشی از آن است، موجب شده در درجه اول علوم پایه لطمه بخورد و داوطلبان کمتر به سمت این رشته‌ها بروند. از نظر کیفیت ورودی هم ما شاهد یک افت در سال‌های گذشته بوده‌ایم و این روند افت از ۱۵-۲۰ سال پیش آغاز شده است.» معاون آموزشی وزارت علوم یادآور شد: «در وزارت علوم یک کارگروهی برای موضوع علوم پایه تشکیل شده است و درحال بررسی این مساله هستند که چه کار می‌توان برای رشد و توسعه این رشته‌ها انجام داد. به هر حال مساله سختی است چون موضوع عرضه و تقاضاست.»